

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Микитенко Наталії Олександрівни

про дисертаційне дослідження

Малоти Анастасії Анатоліївни

«Методика змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників»,

подане на здобуття наукового ступеня

доктора філософії зі спеціальності

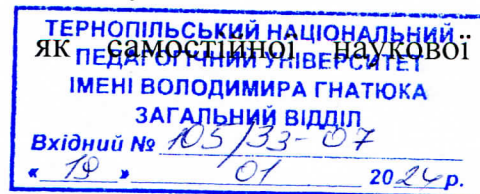
011 – Освітні, педагогічні науки

1. Ступінь актуальності обраної теми та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

У дисертаційному дослідженні вирішена актуальна наукова проблема, пов'язана з англійською професійною підготовкою сучасних соціальних працівників у ЗВО. Необхідність формування і розвитку у майбутніх соціальних працівників умінь професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою доведена отриманими дисертанткою результатами проведених опитувань. Сформовані мовленнєві навички й уміння, вміння використовувати навчальні та комунікативні стратегії є обов'язковою складовою підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем у галузі соціальної роботи.

Задля забезпечення відповідності англійської професійної підготовки майбутніх соціальних працівників викликам сьогодення, умовам євроінтеграції, вимогам соціального замовлення суспільства й ринку праці, навчальним потребам й інтересам здобувачів освіти дисертантка обґрунтувала й розробила методику змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою цих фахівців.

Аналіз наукових розвідок з проблеми дослідження, ретельно здійснений здобувачкою, свідчить про відсутність досліджень змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників

проблеми в її прямій постановці. Зазначене вище дозволяє стверджувати, що тема дисертаційного дослідження А. А. Малоти є актуальною і своєчасною.

Про актуальність теми дослідження свідчить її зв'язок з планом проведення наукових досліджень кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, адже дисертація виконана в межах наукової теми цієї кафедри «Теоретичні та методичні засади навчання іноземних мов здобувачів освіти різних рівнів (державний реєстраційний номер 0123U101887). Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 7 від 26.12.2018 р.), Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (витяг № 3 від від 28.05.2019 р.).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Найбільш істотні наукові результати дослідження мають вагомe значення для розвитку теорії і методики навчання германських мов. О. С. Синекop обґрунтувала концепцію професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх фахівців з інформаційних технологій та розробила методику диференційованого навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх фахівців з інформаційних технологій. В основі авторської концепції – диференційоване навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх фахівців з інформаційних технологій з урахуванням їх рівня володіння англійською мовою, 4D-навчальний стиль, рівні індивідуальної й групової автономії.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Положення дисертаційного дослідження А. А. Малоти мають належний рівень наукової новизни. Особистий внесок дисертантки у розробку предмету дослідження полягає у тому, що у дисертації уперше: теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методику змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування майбутніх соціальних працівників, яка передбачає оволодіння мовленнєвими навичками та вміннями, вміннями використовувати навчальні та комунікативні стратегії на трьох етапах (підготовчому, рецептивно-репродуктивному та продуктивному) із використанням моделі перевернутого навчання на всіх етапах та ротаційної моделі на рецептивно-репродуктивному та продуктивному етапах, поєднання аудиторного навчання, синхронного онлайн навчання та самостійної роботи в онлайн і офлайн режимах.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані Малотою А. А., вважаємо достатньо обґрунтованими і вірогідними. Авторкою дисертації чітко окреслено актуальність дослідження, сформульовано його мету, завдання, об'єкт і предмет. Використані теоретичні й емпіричні методи наукового пошуку відповідають поставленій меті та завданням. Чітка постановка проблеми й коректно визначений методологічний апарат дали дисертантці можливість здійснити систематизацію матеріалу, що повною мірою висвітлює проблему дослідження на основі критичного аналізу значної кількості науково-педагогічної літератури та інтернет джерел – 218 найменувань, 86 з яких – іноземними мовами. Достовірність отриманих результатів забезпечується теоретичною обґрунтованістю і практичною реалізацією методики змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування майбутніх соціальних працівників, високим науково-методичним рівнем організації і проведення

експериментального навчання. Аналіз тексту дисертації свідчить про коректність та ретельність проведення експерименту. Отримані дані підтверджують валідність висновків дисертантки. Наведені у роботі висновки повністю відображають поставлені у дослідженні завдання. Таким чином, можемо стверджувати, що А. А. Малота ефективно застосувала науковий апарат, чітко й об'єктивно сформулювала ідеї, положення та висновки дисертації.

Результати дослідження належним чином апробовані на міжнародних та всеукраїнських конференціях й впроваджені у навчальний процес Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Хмельницького національного університету, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, про що представлені відповідні довідки.

5. Значення отриманих автором результатів для науки і практики.

Дисертаційне дослідження А. А. Малоти «Методика змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників» має вагоме теоретичне і практичне значення.

Дисертантка удосконалила критерії відбору навчального матеріалу, критерії оцінювання рівня сформованості вмінь професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою, схарактеризувала професійно орієнтоване усне спілкування соціальних працівників англійською мовою, визначила особливості організації змішаного навчання, обґрунтувала етапи змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників, сконструювала модель організації змішаного навчання.

Практичне значення отриманих дисертанткою результатів дослідження полягає у: відборі навчального матеріалу, розробці комплексів вправ, які частково представлені на навчальній платформі Moodle, укладанні методичних рекомендацій для викладачів щодо змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Відзначимо продуману логічну структуру дисертаційного дослідження як його позитивну характеристику. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Розділи роботи представляють поетапний аналіз проблеми змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників, зокрема у першому розділі досліджено теоретичні передумови змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників: висвітлено підходи, що становлять методологічне підґрунтя авторської методики змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників (особистісно діяльнісний, комунікативний, компетентнісний, професійно орієнтований та інтегрований); проаналізовано особливості професійно орієнтованого усного спілкування соціальних працівників англійською мовою (яке дисертантка трактує як соціально-орієнтовану інтерактивну діяльність цих фахівців з метою успішного вирішення професійних проблем та комунікативних завдань із використанням вербальних та невербальних засобів, прийнятних у професійному середовищі), визначено особливості організації змішаного навчання (акцент на спільному навчанні, заняття з викладачем в аудиторії, синхронне онлайн навчання, самостійну роботу здобувачів вищої освіти в

онлайн чи офлайн режимах). У другому розділі дисертації визначено одиниці (лексичні одиниці, друковані та електронні тексти, аудіофонограми, відеофонограми) і критерії відбору навчального матеріалу (критеріями відбору лексичних одиниць обрано: уживаності та частотності, функціональності, професійної спрямованості, тематичності; критеріями відбору друкованих текстів – автентичності, тематичності, відповідності професійним інтересам студентів, новизни, інформативності та професійної значущості, доступності, проблемності, лексичної насиченості, авторитетності джерела, оптимального обсягу; критеріями відбору аудіофонограм та відеофонограм – автентичності, тематичності, відповідності професійним інтересам студентів, новизни, інформативності та професійної значущості, доступності, проблемності, авторитетності джерела, середнього темпу мовлення, обсягу); обґрунтовано і виокремлено три етапи змішаного навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою (підготовчий, спрямований на розвиток лексичних, граматичних, фонетичних навичок аудіювання та говоріння, ознайомлення з навчальними та комунікативними стратегіями, мовленнєвими формулами, притаманними монологу-повідомленню та монологу-поясненню, а також діалогу-домовленості та діалогу-обговоренню; рецептивно-репродуктивний, націлений на аналіз інформації, розвиток умінь ознайомлювального, вибіркового та детального аудіювання, вмінь підготовленого монологічного та діалогічного мовлення, умінь вживати навчальні та комунікативні стратегії; продуктивний, який передбачає вдосконалення вмінь спілкування в комунікативних ситуаціях із використанням виокремлених комунікативних стратегій та тактик); розроблено систему вправ (яка корелює з виокремленими етапами і містить три підсистеми: підсистема 1 передбачає 6 груп вправ, які виконуються переважно у процесі самостійної роботи в онлайн/офлайн режимах, окремі вправи – під час аудиторного чи синхронного онлайн

заняття; підсистема 2 передбачає 5 груп вправ, які виконуються у процесі самостійної роботи в онлайн/офлайн режимах, на аудиторному занятті, під час синхронного онлайн навчання; підсистема 3 передбачає 2 групи вправ, призначених для виконання на аудиторному занятті); обґрунтовано модель організації змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників (що має циклічний характер і побудована з урахуванням: об'єкту навчання, мети, принципів навчання, навчальної дисципліни, засобів та ефективних цифрових інструментів, змісту навчання, форм організації навчання, контролю результатів, очікуваного результату. У третьому розділі описано організацію експериментального навчання, представлено аналіз результатів експерименту (результати експерименту, перевірені за допомогою ϕ^* – кутового перетворення Фішера та U-критерію Манна-Уїтні, засвідчили ефективність запропонованої методики та вищу результативність варіанту, в якому переважна більшість вправ підготовчого етапу, які студенти виконували самостійно, перевірялись чи обговорювались на онлайн чи офлайн занятті з викладачем), запропоновано методичні рекомендації для викладачів щодо змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників.

Логіко-структурна побудова наукової роботи чітко відображає траєкторію від постановки цілей до вирішення поставлених завдань. Авторка дослідження досягла його мети, успішно вирішивши поставлені завдання.

Щодо першого завдання дослідження – проаналізовано сучасний стан вивчення проблеми змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників та схарактеризувати професійно орієнтоване усне спілкування соціальних працівників англійською мовою.

Щодо другого завдання – визначено особливості організації змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою.

Вирішене й третє завдання дослідження – обґрунтовано одиниці та критерії відбору навчального матеріалу та здійснено цей відбір.

У відповідь на четверте завдання виділено етапи змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників, розроблено систему вправ та створено модель організації змішаного навчання.

Щодо п'ятого завдання – експериментально перевірено ефективність розробленої методики, укладено методичні рекомендації для викладачів щодо організації змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників.

Робота вдало унаочнена 17 таблицями та 4 рисунками.

Укладені дисертанткою додатки (загальна кількість 12) логічно й гармонійно доповнюють зміст дисертаційного дослідження.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Даючи позитивну оцінку наукового та практичного значення отриманих результатів дисертаційного дослідження А. А. Малоти, вважаємо за необхідне відзначити окремі положення, що спонукають до дискусії й подати певні рекомендації:

1) у дисертації представлений ґрунтовний аналіз особливостей змішаного навчання та його переваг у контексті формування умінь професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників, проте робота тільки виграла б, якби дисертантка зупинилася також на недоліках та викликах змішаного навчання;

2) з огляду на перспективи працевлаштування майбутніх соціальних працівників на міжнародному ринку праці, доцільно було б здійснити

аналіз компонентів міжкультурної компетентності, вагомих для професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою цих фахівців й врахувати відповідні навички і уміння у розробленій дисертанткою методиці;

3) до одиниць відбору навчального матеріалу для змішаного навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою дисертантка відносить електронні та друковані тексти, зазначаючи при цьому, що джерелом відбору текстового матеріалу є переважно Інтернет (с. 88). Вважаємо спірним обмеження джерел відбору навчального матеріалу інтернет-ресурсами;

4) потребує пояснення включення вправ на ознайомлення з вимовою звуків та імітацію вимови звуків, а також розпізнавання звуків до першої групи вправ на формування фонетичних навичок аудіювання та говоріння системи вправ для змішаного навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою, оскільки починаючи навчатись професійно орієнтованому спілкуванню, як зазначає дисертантка (с. 104), студенти вже мають певний рівень володіння мовою й повинні бути ознайомлені з вимовою звуків та розпізнавати їх.

Висловлені зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених дисертанткою. Загалом, висока наукова якість дисертаційного дослідження та його позитивна оцінка залишаються незмінними.

8. Повнота викладення результатів в опублікованих працях.

Основний зміст роботи висвітлено у 8 публікаціях авторки, із них: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 4 тез доповідей.

9. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

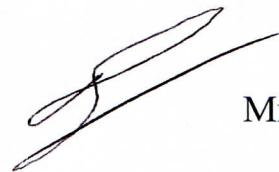
У тексті дисертації відсутній академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація чи фальсифікація даних.

10. Висновок.

На підставі вивчення дисертації, фахових та інших публікацій дисертантки можемо зробити висновок, що за своєю актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів виконана дисертація Малоти Анастасії Анатоліївни «Методика змішаного навчання професійно орієнтованого усного спілкування англійською мовою майбутніх соціальних працівників», є самостійною і завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 із змінами) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.), а її авторка – Малота Анастасія Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
для природничих факультетів

Микитенко Н. О.

